

สารบัญ

คำนำ	หน้า
ค่านิยม	๑-๓
อารัมภบท	๑-๔
บทนำ	๑-๕
wangcharit@mit.ac.th.....เริ่มต้นจากครอบครัว	๑-๑๐
บทที่ ๑ ปรัชญา อุดมการณ์ และแนวคิด สิกธิมนุษยชน	๑
๑.๑ ปรัชญา อุดมการณ์ และแนวคิด สิกธิมนุษยชนในบริบทโลก	๒
๑.๒ ปรัชญา อุดมการณ์ และแนวคิด สิกธิมนุษยชนในบริบทของสังคมไทย	๙
❖ การยกระดับสิกธิมนุษยชนและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของสังคมไทย	๙
อดีต-ปัจจุบัน : โดยองค์พระมหาภัตtriy়ของไทย ในรัชสมัยต่างๆ	
• พ่อขุนรามคำแหงหาราช	๙
• สมัยรัชกาลพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ ๔)	๑๑
• สมัยรัชกาลพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ ๕)	๑๑
• สมัยรัชกาลพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ ๖)	๑๒
• สมัยรัชกาลพระบาทสมเด็จพระปรมเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ ๗)	๑๓
• สมัยรัชกาลพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ภูมิพลอดุลยเดช (รัชกาลปัจจุบัน)	๑๕
❖ การเปลี่ยนแปลงระบบการปกครองของไทย จากระบอบสมบูรณ์เผด็จocracy สู่การปกครองระบอบประชาธิปไตย...นำมาสู่แบบอย่างแห่งนักประชาธิปไตย นักสิกธิมนุษยชน และรัฐนรุธรรมสำคัญของไทย	๑๗
• ท่านศาสตราจารย์ ดร.ปรีดี พนมยงค์	๑๗
• ท่านศาสตราจารย์ ดร.ปั่วย อึ้งภากรณ์	๒๐
• ท่านอาจารย์พุทธทาส กิจวุฒิ	๒๒
❖ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช ๒๕๔๐	๒๓
★ ให้ความสำคัญ ต่อ “ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์”	
★ ให้ความสำคัญ ต่อ “สิกธิมนุษยชนและสิกธิเสรีภาพ”	

บทที่ 2 สิทธิมนุษยชน และสิทธิมนุษยชนศึกษา ในกรอบสากล

33

และในกรอบภูมิภาค

2.1 สิทธิมนุษยชนในกรอบสากล

34

❑ ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนโดยองค์การสหประชาชาติ 35

❑ พันธกรณีระหว่างประเทศ ในด้านสิทธิมนุษยชนที่ประเทศไทย 46

ได้เขียนข้อตกลงไว้

• อนุสัญญา กติการะระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชนที่ไทยเป็นภาคี 54

2.2 สิทธิมนุษยชนศึกษาในกรอบสากล

56

❑ ทศวรรษสิทธิมนุษยชนศึกษาแห่งองค์การสหประชาชาติ 56

(The United Nations Decade for Human Rights

Education :UNDHRE, 1995–2004)

❑ แผนปฏิบัติการสิทธิมนุษยชนศึกษาระดับโลก ปี 2548–2550 57

(The World Programme for Human Rights Education : An Action Plan for The Years, 2005–2007)

• กำจัดความของ “สิทธิมนุษยชนศึกษา” 58

• สิทธิมนุษยชนศึกษาในความหมายขององค์การสหประชาชาติ 58

• นากาขาวงสูนย์กลางสำหรับสิทธิมนุษยชน (The Center for HR) 59

❑ ทศวรรษสิทธิมนุษยชนศึกษาของประชาชน (The Peoples Decade of Human Rights Education: PDHRE, 1995–2004)

• สิทธิมนุษยชนศึกษาคืออะไร ? 62

• สิทธิมนุษยชนศึกษา ในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของสิทธิมนุษยชน 62

2.3 สิทธิมนุษยชนศึกษาในกรอบภูมิภาค (ภูมิภาคเอเชีย)

64

❑ การขับเคลื่อนเพื่อყาระดับสิทธิมนุษยชนและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ในภูมิภาคเอเชีย : ศึกษาเชิงประวัติศาสตร์ การเมืองการปกครอง ของบางประเทศในภูมิภาคเอเชีย (จีน อินเดีย ฟิลิปปินส์ อินโดนีเซีย)

• สิทธิมนุษยชนเป็นเรื่อง “สากล” และ “ไร้พรมแดน” 64

• ประเทศไทย 65

• ประเทศไทย 70

• ประเทศไทย 75

• ประเทศไทย 84

❑ การพัฒนากลไกการปกป้องคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในเอเชีย 91

(Human Rights Mechanism in Asia)

✉ สถานความร่วมมือระหว่างสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ในภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก (The Asia Pacific Forum of National Human Rights Institutions (APF)	93
✉ การประชุมความร่วมมือด้านสิทธิมนุษยชนของภูมิภาคเอเชีย - แปซิฟิก	95
2.4 สิทธิมนุษยชนศึกษาในภูมิภาคเอเชีย	97
✉ องค์กรทางด้านสิทธิมนุษยชนศึกษาในภูมิภาคเอเชีย	97
• โครงการ UNESCO Associated School	98
• Asianet	98
✉ ทศวรรษสิทธิมนุษยชนศึกษาในภูมิภาคเอเชีย (ฟิลิปปินส์ ศรีลังกา อินเดีย และญี่ปุ่น)	99
• ทศวรรษสิทธิมนุษยชนศึกษาในฟิลิปปินส์	99
• ทศวรรษสิทธิมนุษยชนศึกษาในศรีลังกา	105
• ทศวรรษสิทธิมนุษยชนศึกษาในประเทศอินเดีย	109
• ทศวรรษสิทธิมนุษยชนศึกษาในประเทศญี่ปุ่น	114
✉ สถานการณ์ด้านสิทธิมนุษยชนศึกษาของประเทศต่างๆ ในภูมิภาคเอเชีย	117

บทที่ 3 สิทธิมนุษยชนศึกษา : ยุทธศาสตร์....สู่การสร้างวัฒนธรรม 119

และวิถีเชิงตัวสิทธิมนุษยชน และสุจริตะ

✉ บทความ “คุณภาพแห่งชีวิต ปฏิรูปแห่งความหวัง จากครรภ์มารดา.....ถึงเชิงตะกอน”	120
3.1 ผังนโยบาย “แรงบันดาลใจให้ผู้เขียนเกิดความสำนึกระมื้น เรื่อง.....สิทธิมนุษยชนศึกษา...ตลอดจนเพื่อก้าวสู่วัฒนธรรมและ วิถีชีวิตสิทธิมนุษยชนและวิถีชีวิตสุจริตชนในสังคมไทย”	123
3.2 บันทึกเส้นทางสู่สิทธิมนุษยชนศึกษา	129
• จากรัฐสภา.....	129
• กรุงเวียนนา ประเทศออสเตรีย	138
• การประชุมระดับโลกด้านสิทธิมนุษยชน (WORLD CONFERENCE ON HUMAN RIGHTS) ณ กรุงเวียนนา ประเทศออสเตรีย	141
• ประเทศแคนาดา	144
• มองทริโอล ประเทศแคนาดา	146
• ประเทศออสเตรเลีย	148
• ประเทศไทย	150

• ประเทศไทย	153
• ประเทศไทยเป็นสี	159
• ประเทศไทยหลีใต้	162
• ประเทศไทยเหนือ	163
• ประเทศไทย	167
▷ จุดเริ่มต้นของสถาบันพิทักษ์และพัฒนาสิทธิมนุษยชน (สภาพ.)	171
3.3 ทศวรรษสิทธิมนุษยชนศึกษาในสังคมไทย	176
▷ โครงการสิทธิมนุษยชนศึกษาในประเทศไทยเป็นการร่วมมือระหว่าง กระทรวงศึกษาธิการ กับ โครงการการศึกษาเพื่อความเข้าใจอันดี ระหว่างชาติ Associated School Project (ASP) ของ UNESCO	178
▷ ศูนย์กลางแห่งความเข้าใจอันดีระหว่างชาติ (Center for International Understanding-C.I.U.)	181
▷ คณะกรรมการไทยเพื่อทศวรรษสิทธิมนุษยชนศึกษา ของสถาบันประชาธิ (The Thai Task Force for the UN Decade of Human Rights Education)	183
▷ ความเคลื่อนไหวและพัฒนาการ ด้านนโยบายและแผนแม่บท สิทธิมนุษยชน และสิทธิมนุษยชนศึกษา ในช่วงทศวรรษสิทธิมนุษยชน ศึกษาที่ 1 ในสังคมไทย	184
• คณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยการจัดทำร่างนโยบายและแผน ปฏิบัติการแม่บทด้านสิทธิมนุษยชน	184
• “ร่างแผนระดับชาติว่าด้วยการศึกษาสิทธิมนุษยชน”	188
• “ร่างแผนการศึกษาแห่งชาติว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (ฉบับประชาชน)”	188
• “ร่างแผนแม่บทสิทธิมนุษยชนศึกษาระดับชาติของประเทศไทย”	188
▷ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (National of Human Rights Commission of Thailand)	191
▷ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนศึกษา คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ	194
3.4 ภาคตะวันออกเฉียงใต้ ในการบริบทของสิทธิมนุษยชนและ ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์	198
▷ การประเมินสิทธิมนุษยชน-โครงสร้างทางสังคม-กระบวนการยุติธรรม	198
▷ โครงสร้างอำนาจและพัฒนาการทางการปกครอง	199
▷ การประเมินสิทธิมนุษยชนในกระบวนการยุติธรรมของไทย	202

✉ สิทธิมนุษยชน – เด็กและเยาวชนในสังคมไทย	212
3.5 การขับเคลื่อนยุทธศาสตร์สิทธิมนุษยชนศึกษา ในสังคมไทย	215
✉ การศึกษาค้นคว้าด้านสิทธิมนุษยชนศึกษา ในระดับต่ำกว่าอุดมศึกษา	220
(การศึกษาขั้นพื้นฐาน)	
✉ การศึกษาค้นคว้าด้านสิทธิมนุษยชนศึกษา ในระดับอุดมศึกษา	231
✉ การเรียนรู้ การศึกษาและพัฒนาด้านสิทธิมนุษยชน สำหรับการศึกษา นอกระบบและตามอัธยาศัย	240
• งานด้านการฝึกอบรม การพัฒนา หรือการเรียนรู้ ด้านสิทธิมนุษยชน ในระยะ 3 ปี (2547–2549)	243
• แนวทางในการจัดทำหลักสูตรด้านสิทธิมนุษยชน นอกระบบ และตามอัธยาศัย	245
• องค์ประกอบของการกำหนดหลักสูตรการฝึกอบรม การพัฒนา การเรียนรู้ด้านสิทธิมนุษยชน	246
✉ แนวทางการศึกษา ของกระบวนการยุติธรรมในสังคมไทย	250
✉ การประเมินผลเบื้องต้นเกี่ยวกับการเรียนการสอนสิทธิมนุษยชนใน หลักสูตรของโรงเรียนนายร้อยต่างๆ โรงเรียนเตรียมทหาร และโรงเรียนพลตำรวจ	252
✉ แนวทางการพัฒนาและสอดแทรกสาระสำคัญ ด้านสิทธิมนุษยชน ในหลักสูตรการศึกษาของตำรวจ	254
✉ ยุทธศาสตร์ในการขับเคลื่อนกระบวนการยุติธรรม....สู่ “กระบวนการยุติธรรม – คุณธรรม”	258
• Working Lunch with ITV Chairman	262
• รูปแบบ และแนวทางในการเขื่อมโยงกลไกต่างๆ ในภาคประชาสังคม ในการขับเคลื่อนสิทธิมนุษยชนศึกษา : ยุทธศาสตร์....สู่การสร้าง วัฒนธรรม วิถีชีวิต สิทธิมนุษยชน และสุจริตชน	264
• เครือข่ายความร่วมมือ และการประชุมสัมมนาเชิงปฏิบัติการ (กับกลุ่มเป้าหมาย)	265
• กรมราชทัณฑ์	265
• การประสานงานกับกระทรวงศึกษาธิการ	266
• การประชุมสัมมนาเชิงปฏิบัติการ เรื่อง “สิทธิมนุษยชนศึกษาในสถาบัน การศึกษาไทย” วันที่ 17–18 กันยายน 2545 ณ ศูนย์ศึกษาสารบรรณ มหาวิทยาลัยรังสิต อาคารสารบรรณ กรุงเทพมหานคร	270

- การสัมมนาเชิงปฏิบัติการ เรื่อง “การนำร่องทดลองใช้ แผนการเรียนรู้ เพื่อบูรณาการสิทธิมนุษยชนในสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544” วันที่ 11 สิงหาคม 2547 กรุงเทพมหานคร 273
- การประชุมสัมมนาเชิงปฏิบัติการ เรื่อง “สิทธิมนุษยชนศึกษา และความคาดหวังของสังคมไทยในการสร้างสรรค์สถาบันต่อร่วมไทย” เมื่อวันที่ 20 พฤศจิกายน 2546 กรุงเทพมหานคร 284
- การประชุมสัมมนาเชิงปฏิบัติการ เรื่อง “สิทธิมนุษยชนศึกษา: ยุทธศาสตร์....สู่กระบวนการยุติธรรม – คุณธรรมในสังคมไทย” เมื่อวันที่ 25 สิงหาคม 2547 กรุงเทพมหานคร 293
- ★ การประชุมระดมสมอง (Brain Storming Meeting) 300

บทที่ 4 สุจริต性和ศึกษา : ด้วยหลัก “ธรรมาภิบาล” หรือ “ธรรมาภิบาล” (Good Governance) 303

4.1 การทุจริตและการละเมิดสิทธิมนุษยชนที่เกิดขึ้นโดยบุคลากร ในหน่วยงานภาครัฐ 305

- กรณีตัวอย่างการทุจริตในสังคมไทย : การทุจริตภายในกระทรวงสาธารณสุข 306
- กรณีตัวอย่างการทุจริตในสังคมไทย : โครงการก่อสร้างบ่อบำบัดน้ำเสีย 307
คลองค่านและอื่นๆ

4.2 ธรรมาภิบาล หรือ ธรรมาภิบาล (Good Governance) 310

แนวทางการพัฒนาที่ยั่งยืน

4.3 การเสริมสร้างให้เกิดกระบวนการมีส่วนร่วมเรียนรู้ เข้าใจ ตระหนัก และเกิดจิตสำนึกรักในการเคารพในสิทธิมนุษยชนและ ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ในภาคประชาสังคม 314

- สภาพรวมรัฐมนตรีเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน 314
- เครือข่ายเคลื่อนไหวสังคม (คคส.) เพื่อยกระดับคุณค่าชีวิต และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของผู้คนในสังคมไทย 320
- อุดมการณ์/วิสัยทัศน์ 320
- เจตกรรมณ์ 320
- แนวทางการใช้ชีวิต และการทำงานร่วมกัน 321
- ยุทธศาสตร์ 321
- ยุทธวิธี 322

❖ การเสริมสร้างจิตวิญญาณสิทธิมนุษยชนและสุจริตชน	326
โดยการขับเคลื่อน และผลักดันสังคมในการปรับปรุงแก้ไขร่าง พ.ร.บ.	
โดยแนวทางของรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย	
พุทธศักราช 2540 (ฉบับประชาชน)	

บทที่ 5 ก้าวสำคัญ สู่....วัฒนธรรม - วิถีเชิงต สถาบันบุพยบ 335

และสุจริตะบ ตลอดจน สังคม....สันติประชาธิรัฐ

5.1 ความสำคัญในการขับเคลื่อนให้สังคมเกิดกระบวนการเรียนรู้ ในสาระสำคัญของสิทธิมนุษยชนศึกษาและสุจริตชนศึกษา	339
5.2 สังคมแห่งสันติประชาธิรัฐ	345
5.3 สิทธิมนุษยชนศึกษา : ยุทธศาสตร์....สู่การสร้างวัฒนธรรม - วิถีเชิงต สถาบันบุพยบและสุจริตชน ตลอดจนก้าวสู่สังคม....สันติประชาธิรัฐ	347
❖ สรุปผลลัพธ์รวมของสิทธิมนุษยชนศึกษาและสุจริตชนศึกษา	357
❖ แบบฉบับแห่งวิถีเชิงต สถาบันบุพยบและสุจริตชน	359

เอกสารแนบ

❖ บันทึกข้อตกลงความร่วมมือพัฒนาหลักสูตรสิทธิมนุษยชนศึกษา ระหว่าง สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ และคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนศึกษา คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ	
❖ กำหนดการประชุมสัมมนา เรื่อง “ความร่วมมือในการพัฒนาสิทธิมนุษยชนศึกษา และการเรียนรู้ด้านสิทธิมนุษยชน ระหว่าง สำนักงานคณะกรรมการ การอุดมศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ และคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนศึกษา คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ” วันที่ 7-9 กรกฎาคม 2548 กรุงเทพมหานคร	
• รายชื่อหนังสือ - สิ่งพิมพ์ ของสำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชน แห่งชาติ และคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนศึกษา	
• บรรณานุกรม	
• คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ	
• คำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนศึกษา	
• ประวัติผู้เขียน พค.ดร.สุทธิน พากตุ	